

ЛІТЕРАТУРА

1. В Україні у системі охорони здоров'я засновано Асоціацію капеланів. URL: https://risu.ua/v-ukrajini-u-sistemi-ohoroni-zdorov-ya-zasnovano-asociaciyu-kapelaniv_n103891
2. Медики та релігійні діячі затвердили Резолюцію про впровадження медичного капеланства в Україні. URL: <https://is.gd/51FvXo>
3. У лікарнях України відтепер офіційно працюватимуть капелани. URL: https://risu.ua/u-likarnyah-ukrayini-vidteper-oficijno-pracyuvatimut-kapelani_n133360
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання діяльності священнослужителів (капеланів) в органах та установах, що належать до сфери управління Державної пенітенціарної служби України: Закон України № 419-VIII від 05.15 р. / Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-19>
5. Про внесення змін до Переліку посад професіоналів з вищою немедичною освітою: Наказ Міністерства охорони здоров'я № 1782 від 20.09.2022 р. Верховна Рада України: офіційний веб-портал. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1303-22#Text>

Митр. прот. Василь ХОМІЦЬКИЙ

*Здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
vasulko1973@gmail.com*

СУЧАСНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ КАЛЕНДАРНОЇ РЕФОРМИ (НА ПРИКЛАДІ ПАРАФІЇ ПЦУ СЕЛА ЛОСЯТИН ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

В будь-якій сфері життєдіяльності людини і суспільства можуть формуватися ціннісні орієнтації. Зокрема, це стосується актуального предмета наукових зацікавлень, якими є цінності релігійної особистості [5, с. 123-140]. Цінності мають швидше орієнтаційний, аніж регулятивний характер. Вони наповнюють життя людини змістом.

Людина без сенсу життя, без вищої мети є засобом для мети інших людей. На примітивному рівні все зводиться до одного – вижити. Для особистості мета жити не зводиться до простого виживання, але до задоволення певних емоційних і духовних потреб. Тому механізм успіху людини – цінності, які допомагають їй не тільки переборювати небезпеку, а й здійснювати інші різноманітні функції в будь-якій сфері життєдіяльності людини, що ототожнюється з уявленням про щасливе майбутнє.

В українському суспільстві ціннісна орієнтація змінила вектор свого впливу після 2014 р., коли російські війська розпочали війну на території

України. Цей процес пришвидшився після 24 лютого 2022 р., який став днем повномасштабної російсько-української війни. Відтак проросійські та радянські стереотипи стали об'єктами змін. Широка суспільна дискусія розгорнулася навколо церковного юліанського календаря, який єднає національно орієнтовані Церкви і релігійні організації з московською Церквою.

Аналіз результатів дослідження. Впродовж останніх років в суспільстві точиться полеміка щодо святкування Різдва та інших релігійних свят. На державному рівні в 1991 р. почали святкувати 7 січня, а в 2017 р.– 25 грудня. Але це парадокс, бо Ісус Христос двічі не народжувався, хоча із теологічної точки зору він для нас народжується повсякчас. Тому ряд науковців, істориків, релігієзнавців, а також після об'єднання Української Православної Церкви Київського Патріархату, Української Автокефальної Православної Церкви, Української Православної Церкви Московського Патріархату в Православну Церкву України (далі–ПЦУ) заява предстоятеля ПЦУ Епіфанія (Думенко) в 2018 р. відносно зміни церковного календаря, отримала в суспільстві резонанс.

З кожним роком змінювався соціологічний зріз прихильників 25 грудня в бік збільшення, а після повномасштабного вторгнення військ РФ в Україну у 2022 р., відсоток прихильників істотно здивував. Свідомі, віруючі українці вирішили для себе раз і назавжди порвати із доктриною «руській мір».

Цінності є основою життєдіяльності, способом зв'язку свідомості й буття людини і світу [1, с. 28]. Орієнтації щодо цінностей формуються в ході соціалізації особистості. Спочатку набувається досвід попередніх поколінь, отримуючи соціально схвалені стереотипи. А згодом набуває власний досвід, який допомагає індивідууму адаптуватися в мікросередовищі.

Науковець В. Сластьон апелює до факторів, які впливають на формування ціннісних орієнтацій: ідеологічні установки, якості особистості, життєві цілі, релігійні переконання, матеріальне забезпечення [6, с. 39].

Століттями українці живуть у «двох світах і двох вимірах», хоча відповідні знання із цієї проблеми здобули в школі, де вивчали тему: лінійку часу. В якій за шкалою є період до народження Христа (до нашої ери), і відповідно період, після народження Христа (нашої ери). Згідно із лінією часу, християни мали б святкувати Різдво Ісуса Христа, а відтак Новий рік. На практиці, це не так. Спочатку бурхливе святкування Нового

року, згодом Різдво Ісуса Христа, а 14 січня ще досвятковують чергову дату «Старий-Новий рік».

Якщо прослідкувати і вивчити календарне питання, ми усвідомлюємо що тут, м'яко кажучи: щось не так. Єгипетський і юліанський календарі до народження Сина Божого не мали ніякого відношення, хоча десятки століть ними користувались в Церкві [2]. З математичної точки зору юліанський календар не точний. Він ввібрав в себе традиційно із єгипетського календаря 12 частин-місяців року, але кількість днів місяця стала різною: і 30, і 31, а в лютому зовсім 28. Проте проблема полягала в тому, що тривалість астрономічного року приблизно на 11 хвилин і 13,9 секунди менша за передбачену юліанським календарем. Відтак ця різниця в майбутньому, в 1582 р. привела до різниці 10 діб [10].

Минуло не одне століття обговорення календарної реформи. У зв'язку з цим на підставі обчислень італійського астронома Луїджі Ліліо 5 жовтня 1582 р. папа Григорій XIII запровадив календарну реформу і усунув різницю 10 діб [9, 256-269]. Статус стандарту григоріанського календаря затверджено ISO 8601 [4].

В Україні григоріанський календар запровадили відразу після ухвали папи Римського, оскільки в 1582 р. українські землі входили до складу Речі Посполитої, яка була католицькою державою [11, с. 261]. Ситуація в той час між польською католицькою і українською православними Церквами була вкрай напруженою і спроби силою заставити православних прийняти григоріанський календар лише ускладнили ситуацію. Після 1654 р. Переяславської угоди офіційним календарем у Козацькій державі знову став юліанський. Який називався – старим стилем, а григоріанський календар – новим стилем [8, с.7-68].

Царська влада та духовенство російської православної церкви (далі – рпц) старанно охороняли старий стиль, вбачаючи у ньому символ відірваності росії від Європи та європейської думки. З поваленням самодержавства роль рпц, яка була одним із стовпів царизму, помітно впала [11, с.17-25].

В УНР 25 лютого 1918 р. затвердили закон, за яким змінювався час на середньоєвропейський і стиль на новий [3]. У травні 1923 р. у Вселенському патріархаті відбувся собор на якому було обговорено і прийнято рішення про календарну реформу, внаслідок чого був затверджений новоюліанський календар. Який був побудований на григоріанському календарі, а пасхалія на юліанському [7].

З 15 грудня 2018 р. процес календарної реформи в Україні набув резонансно-суспільного обговорення. З наближенням дати Різдва 25

грудня градус напруги в суспільстві зростав, після Нового року спадав. Так тривало до 24 лютого 2022 р. Після повномасштабної агресії віруючий народ повстав. Для нього релігійні цінності на відміну від московського царє-слав'я стали важливіші.

Парафія с. Лосятин ПЦУ Тернопільської обл., що за 5 км від оплоту «руського міра», Почаївської лаври, прийняли рішення в листопаді перейти на новоюліанський календар. Цьому передувало рішення Синоду ПЦУ в жовтні 2022 р., про надання дозволу служити Різдвяне богослужіння 25 грудня. Саме цього дня храм був переповнений не тільки парафіянами місцевого села, але і навколишніх і м. Почаєва. Згодом був поданий рапорт в Тернопільську єпархію ПЦУ про кількість віруючих різдвяного богослужіння і прохання до Синоду ПЦУ, про надання дозволу парафії с. Лосятин перейти на новоюліанський календар. Відтак, 2 лютого 2023 р. рішенням синоду, громада отримала благословення і стала першою парафією в Тернопільській області, яка перейшла на новоюліанський календар.

Висновки. Отже, система цінностей не є пасивним наслідком впливу. Вона є однією із форм самоусвідомлення, самовираження внутрішніх інтелектуальних, патріотичних, так і релігійних переконань особистості, які перебувають із її потребами та інтересами.

Система цінностей в суспільстві є своєрідним орієнтиром у формуванні світогляду, духовного світу людини. Під час війни цінності в українському середовищі зробили вікову революцію як в календарній реформі, так і в релігійному вимірі.

Індивідуальні цінності є сполучною ланкою між людиною і суспільством, культурою конкретного суспільства. Людина і її життя, діяльність і її творчість є надзвичайно цінними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості / Т. В. Бутківська / Цінності освіти і виховання: наук.- метод. зб. / [за заг. ред. О. В. Сухомлинської]; АПН України. К., 1997. С. 27 - 31.
2. Герей В. Україна і календарна реформа. 2016. веб-сайт. URL: naskryzhalyah.blogspot.com/2016/03/blog-post_27.html
3. Єфіменко Г. Введення в Україні григоріанського календаря. веб-сайт. URL: www.jnsm.com.ua/0225T
4. ISO 8601 Елементи даних і формати обміну—обмін інформацією— подання дат і часу. веб-сайт. URL: <http://www.iso.org/iso-8601-date-and-time-format.html>
5. Климишин О. І. Психологія духовності особистості: християнськи-орієнтований підхід: Монографія. Івано-Франківськ: Гостинець, 2010. 440 с.

6. Коберник Л. О. Роль та місце ціннісних орієнтацій у формуванні особистості. Наука і освіта. // Науково-практичний журнал південного наукового центру АПН України. 2008. № 4-5. С. 28-33.
7. Milankovitch M. Das Ende des julianischen Kalenders und der neue Kalender der orientalischen Kirchen. *Astronomische Nachrichten* 1923. 384 с.
8. Павлишин О. З історії впровадження григоріанського календаря в церковне життя українців. Україна модерна, № 7, 2002. 68 с.
9. Купчинський О. Перші датування документів за григоріанським календарем у державних установах України XVI ст. Записки Наукового товариства ім. Шевченка, Т. ССXXII: Праці історико-філософської секції, 1991. 472 с.
10. Стріха. URL:<https://www.pravda.com.ua/columns/2016/01/9/7094840/>
11. Хоміцький В. Календарна реформа в Церкві: на часі. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 56, том 3, 2022. 262 с.

Богдан БАРАН

*Магістр історії, асистент кафедри історії України та спеціальних галузей історичних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
bohdan.baran@tnpu.edu.ua*

КОЛИ ПОТРЕБУЮТЬ НАЙБІЛЬШ НЕЗАХИЩЕНІ: ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ГКЦ У ПОДОЛАННІ РУЙНІВНИХ НАСЛІДКІВ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Перша світова війна є основною причиною кризи в багатьох регіонах Європи. Це явище не оминуло й Східну Галичину. Крім численних руйнувань та масового голоду, нищівна війна зумовила стрімкий занепад політичної, соціальної, економічної та культурної сфер. У перші післявоєнні роки ситуація у Східній Галичині так і не покращилась. Потрясіння такого масштабу не могло не вплинути й на соціальну сферу, та найбільше постраждали беззахисні жінки, люди похилого віку, інваліди та діти. У цей період особливо гостро постала проблема дітей-сиріт, які втратили батьків на полі бою або ж в інших, пов'язаних з бойовими діями, обставинах. У 1918-1919 рр. ситуація була вкрай важкою, адже рівень їхньої смертності був надвисоким [1, арк. 1-2]. Варто зазначити, що попри завершення Першої світової війни, бойові дії на території Східної Галичини продовжувались і тривали аж до 1920 року.

Як правило, державні утворення, у складі котрих знаходилися вищезазначені землі в окреслений період (Австро-Угорська імперія, Західноукраїнська Народна Республіка, Друга Річ Посполита), не володіли достатньою кількістю ресурсів для допомоги дітям-сиротам. Саме тому благодійницька діяльність почала відігравати все більшу роль завдяки